

İDİL BİRET

Kayıtlar ve Yorumlar

Piyano müziğinin
üçyüz yıllık tarihine
İdil Biret ile bir gezi

Hazırlayan:

Ünal ÖZİŞ

İDİL BİRET

Kayıtlar ve Yorumlar

Kapak Tasarımı

Ayşe Öziş, Creative Nokta
(0232) 464 8439

1.Baskı, Eylül 2023, İstanbul

Kitabın, özellikle tüm fotograf ve yazıların
telif hakları İdil Biret, Şefik Büyükyüksel,
IBA (İdil Biret Archive)'e aittir.
İzin alınmaksızın hiçbir biçimde kullanılamaz..
www.idilbiretarchive.eu

Teşekkür

Ünal Öziş, büyük piyanist İdil Biret'e ve eşi Şefik Büyükyüksel'e bu kitabın hazırlanmasındaki yardım ve teşviklerinden ötürü müteşekkirdir; yine kendilerine ve IBA (İdil Biret Archive) kurumuna kitaptaki birçok fotoğrafı ve İngilizce yorumları kullanabilmesinden ötürü çok teşekkür eder.

Mart 2022'de yitirdiği eşi merhume Tomris Öziş'e geçmişteki teşviklerinden ötürü; kızları Zeynep Öziş'e yayınlanmış yorumların çevirisinin kontrolü ve merhume Ayşe Öziş'e kitabın ilk tasarımının biçimlendirilmesi konusunda Ünal Öziş müteşekkirdir.

Bu kitabın yayınlanması bağlamında, çift dilli ilk kitabın biçimlendirilmesi hususunda Creative Nokta kuruluşuna, tek dildeki biçiminin düzenlenmesinde ..... kuruluşuna, mükemmel basımını sağlayan ..... kuruluşuna, Ünal Öziş teşekkürlerini sunmaktadır.

Not :

Eserlerin kayıt yılları köşeli parantez içinde belirtilmiştir:

- CD'ler için sadece yıl;
- LP'ler için, yılın önünde "LP" terimi;
- Tek DVD'ler için, yılın önünde "DVD" terimi;
- 12 DVD'lik kutudaki bir DVD için, kutudaki numarası da "DVD-" terimine eklenmiştir.

ÖNSÖZ

İdil Biret'in adını ilk kez 1948'de, kendisi 7 yaşında iken, Türkiye Cumhuriyeti'nin o tarihteki Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün öncülüğünde, yetenekli genç müzisyenlerin geliştirilmesi için çıkartılan yasa dolayısıyla duydum. O yıllarda ben, ünlü Galatasaray Lisesinin 14 yaşında bir öğrencisiydim; babamın çok geniş, zamanın önde gelen piyanistlerinin yorumladığı, muhtelif bestecilerin pek çok piyano eserini de kapsayan bir plak koleksiyonu vardı; kız kardeşim de piyano öğreniyordu. Bu bağlamda, ben de çok özel bir piyanist olan İdil Biret'in müzik dünyasında yükselişini izlemeğe koyuldum.

Daha sonra, eşim Tomris piyanistti, zaman içinde İdil Biret'in pek çok fevkalade konserini izledik, tanıştık, çok özel bir piyanist olarak hayranlık duyduk. Sonradan İdil ve eşi, onun kayıtlarının çoğalmasında özel bir yeri olan Şefik Büyükyüksel ile dost olmak şerefine eriştik.

Ben müzisyen değilim, müzikbilimci de değilim; fakat son otuz yılda müzikle ilgili, özellikle büyük soprano Leyla Gencer ve efsanevi piyanist İdil Biret konusunda çok sayıda konferans verdim. Ayrıca, Leyla Gencer hakkında, Sevda-Cenap And Müzik Vakfınca 2006'da yayınlanan bir kitap, Kültür ve Turizm Bakanlığı için bir kitap bölümü, Akdeniz Opera ve Bale Derneği dergisinde makaleler yazdım. Yakın zamanda aynı dergide İdil Biret hakkında bir makalem yayınlandı.

Bu bağlamda, uzun zamandır müzik dinleyen ve seksen yılı aşkın süredir müzik ve kayıtlarla yaşamış bir kişi olarak, İdil Biret'in, önce bazıları uzunçalar (LP), daha sonra inanılmaz sayıda, 150 disk mertebesinde yoğunçalar (CD), on'u aşkın DVD olarak yayınlanmış olan, muhteşem kayıtlarına toplu bir bakış sunmaktayım.

Bu kitabın, büyük Türk piyanisti İdil Biret'in dünyaca yaygın tanınmışlığına mütevazı bir katkıda bulunmasını diliyorum.

Ünal ÖZİŞ

İÇİNDEKİLER

Önsöz

(s. iv)

İçindekiler

(s. vi)

Bölüm 1 - **İdil BİRET**'in yaşam öyküsü

(s.1-17)

Bölüm 2 - **İdil BİRET**'in kayıtlarına genel
bakış

(s. 18-30)

Bölüm 3 - **BACH**

(s. 31- 41)

Bölüm 4 - **MOZART**

(s. 42-49)

Bölüm 5 - **BEETHOVEN**

(s. 50-71)

Bölüm 6 - 18^{ci} yüzyılın diğer bestecileri

**(COUPERIN, SCARLATTI, HÄNDEL,
GLUCK, C.P.E.BACH)**

(s. 72-74)

Bölüm 7 – **CHOPIN**

(s. 75-113)

Bölüm 8 - **LISZT**

(s. 114-132)

Bölüm 9 - **SCHUMANN**

(s. 133-149)

Bölüm 10 - **BRAHMS**

(s. 150-177)

Bölüm 11 - **ÇAYKOVSKI**

(s. 178-185)

Bölüm 12 - 19^{cu} yüzyılın diğer bestecileri

**(SCHUBERT, BERLIOZ,
MENDELSSOHN, WAGNER, ALKAN,
VERDI, FRANCK, SAINT-SAËNS,
BALAKIREV, MUSSORGSKY,
MASSENET, GRIEG, FAURÉ,
MAHLER)**

(s. 186-207)

Bölüm 13 - **DEBUSSY**

(s. 208-212)

Bölüm 14 - **RAVEL**

(s. 213-219)

Bölüm 15 - **RACHMANINOV**

(s. 220-236)

Bölüm 16 - **HINDEMITH**

(s. 237 - 244)

Bölüm 17 - 20^{ci} yüzyılın diğer bestecileri

(**GLAZUNOV, SCRIABIN,
SCHÖNBERG, BARTOK,
MIASKOVSKY, STRAVINSKY,
WEBERN, BERG, PROKOFIEV,
KEMPF, TIPPETT, ŞOSTAKOVIÇ,
FRANÇAIX, LIGETI,
BOUCOURECHLIEV, BOULEZ,
CASTIGLIONI, BROUWER**)

(s. 245-275)

Bölüm 18 - Türk besteciler

(**REY, ERKİN, SAYGUN, USMANBAŞ,
FIRAT, KODALLI, MİMAROĞLU,
SUN, IŞIKÖZLÜ, PARS**)

(s. 276-288)

- Ünal Öziş hakkında

(s. 289-290).